

Holbergsgade 6
DK-1057 København K

T +45 7226 9000
F +45 7226 9001
M sum@sum.dk
W sum.dk

Folketingets Sundheds- og Ældreudvalg

Dato: 02-11-2016
Enhed: Primær Sundhed, Ældrepolitik og Jura
Sagsbeh.: DEPLCT
Sagsnr.: 1609577
Dok. nr.: 203620

Folketingets Sundheds- og Ældreudvalg har den 5. oktober 2016 stillet følgende spørgsmål nr. 5 (Alm. del) til sundheds- og ældreministeren, som hermed besvares.

Spørgsmål nr. 5:

”Vil ministeren redegøre for sammenhængen mellem rygning og trivsel blandt unge, og hvilke overvejelser det giver ministeren anledning til?”

Svar:

Til brug for min besvarelse har jeg indhentet bidrag fra Sundhedsstyrelsen, som har redegjort for sammenhængen mellem rygning og trivsel blandt unge på baggrund af de danske undersøgelser om sundhed og trivsel, *Skolebørnsundersøgelsen 2014* (11-, 13- og 15-årige skoleelever) og *Ungdomsprofilen 2014* (elever på ungdomsuddannelser) samt rapporten *Preventing Tobacco Use Among Youth and Young Adults: A Report of the Surgeon General* fra 2012, som vurderes at være den grundigste sammenfatning af viden om rygestart og rygning blandt børn og unge.

Skolebørnsundersøgelsen 2014 og Ungdomsprofilen 2014

Sundhedsstyrelsen oplyser, at der i de to undersøgelser *”er et vist sammenfald af børn og unge, som både har indikatorer for dårlig trivsel og samtidig ryger. Der er dog samtidig en stor gruppe børn og unge, som trives godt og ryger, og mange børn og unge, som har tegn på mistrivsel, men som ikke ryger. På erhvervsskoler er forskellen på rygning mellem elever, som trives dårligt, og elever, som trives godt, markant større end på gymnasier. Dette afspejler, at rygning generelt er mere normalt på erhvervsskoler end på gymnasier. Det illustrerer dermed, at omfanget af rygning har mange årsager - både individspecifikke og sociale/kulturelle. Da der er tale om tværsnitsundersøgelser, kan der ikke udledes noget om årsagsforhold bag det delvise sammenfald.”*

Preventing Tobacco Use Among Youth and Young Adults: A Report of the Surgeon General 2012

For så vidt angår denne rapport, oplyser Sundhedsstyrelsen, at *”Rapporten påpeger, at stort set al rygning startes inden 26 årsalderen. Derfor er aldersgruppen 12 – 25 år fokus for den primære forebyggelse af rygestart. Der er enighed om, at rygestart og etablering af afhængighed oftest opstår i teenageperioden, hvor børn og unge gennemgår en gradvis udvikling af hjernens evne til at styre impulser, træffe beslutninger og overskue konsekvenser, som først er tilendebragt midt i 20'erne.*

Både biologiske, psykosociale og miljømæssige faktorer har betydning for rygning. Rygning opstår i en proces fra eksperimenter med rygning, lejligheds-mæssig brug, vanemæssig brug til egentlig afhængighed. I rapporten fremhæves forskning om psykiske faktorer, som er vist, har indflydelse på denne proces.

Begrænsninger i evnen til impulsstyring og højere grad af risikoorienteret adfærd generelt øger risikoen for eksperimenter med tobak og for hyppigere brug af tobak, som kan føre til vanemæssig rygning og til afhængighed.

Negative emotioner, stress og depressive træk, angst hænger sammen med rygning for børn og unge. Der mangler forskning for at kunne fastlægge årsagsforholdene endeligt, men forskningen tyder på, at sammenhængen mellem rygning og negative følelser, stress, depression og angst "går begge veje" (bidirectional).

Dels opleves rygning af en gruppe af børn og unge at kunne dæmpe negative følelser, stress angst og depression, og en del børn og unge har subjektive forventninger om denne effekt, og de er i øget risiko for at ryge. Dette angives som en mulig kausal sammenhæng, således at unge, som oplever at rygning dæmper negative følelser og rapporterer en positiv forventning om gevinst af det, i højere grad ryger.

Dels peger forskningen på muligheden for, at nikotin kan være en selvstændig årsag til øget forekomst af stress og negative følelser og kan øge risikoen for senere depression og angst – også hos børn og unge uden forudgående humørproblemer.

Disse paradoksale sammenhænge kan altså muligvis føre til negative spiraler, hvor rygning opleves som en hjælp overfor negative følelser, og samtidig kan skabe negative følelser på grund af de ændringer i centralnervesystemet, som nikotinafhængighed fører til.

Forskning peger dog også på, at de ovenfor skitserede mulige sammenhænge til negative følelser også influeres af det sociale miljø og reglerne og normerne om rygning i omverden. Således er risikoen for at blive ryger også afhængig af de sociale processer blandt jævnaldrene. Jo flere jævnaldrene i netværket som ryger, jo højere er risikoen for at blive ryger. Lav selvtillid og lav tro på egne ressourcer kan føre til manglende evne til at styre egen adfærd og at kunne sige nej til rygning i det sociale miljø. Der er også vist betydning af forældres/familiens, andre vigtige voksnes rygning, og regler for og holdninger til rygning. Yderligere er der vist betydning af tilgængelighed af tobak og markedsføring og reklamer samt forekomst af rygning i film, medier og blandt offentlige rollemodeller. Endelig peger forskning på, at biologiske og arvelige dispositioner muligvis også spiller ind på risikoen for at blive ryger. "

Regeringens initiativer

På baggrund af ovenstående redegørelse fra Sundhedsstyrelsen står det klart, at rygning og trivsel på flere måder er forbundet, men at man ikke ensidigt kan konkludere, at rygning medfører dårlig trivsel eller omvendt.

Der er dog ingen tvivl om, at jeg gerne ser, at færre børn og unge begynder at ryge. Derfor har regeringen i sit forslag til Kræftplan IV sat et nationalt mål om en røgfri generation, så ingen børn og unge ryger i 2030.

Som Sundhedsstyrelsen påpeger, er der i Danmark en langt højere andel rygere blandt eleverne på erhvervsskoler sammenlignet med gymnasier. Derfor vil regeringen blandt andet forsøge at nå målet om en røgfri generation ved at søge folketingets opbakning til at ændre rygeloven, således at det bliver forbudt at ryge på erhvervsskoler matrikler, ligesom det er tilfældet på gymnasier i dag. Desuden vil jeg

sammen med Folketingets partier drøfte muligheden for, at skoletiden på alle skoler og uddannelsessteder med optag af elever under 18 år i højere grad kan gøres røgfri.

Med venlig hilsen

Sophie Løhde / Laura Thordahl